

1914–1918 YILLARI ARASINDA KIRŞEHİR’DE BULUNAN SÜRGÜN ARAP AİLELERİ¹

Ahmet GÜNDÜZ*

ÖZET

Bu makalede, I. Dünya savaşı esnasında Arabistan’da savaşıyan Osmanlı Ordusu, O bölgede devlete zarar verdiği inandığı veya zarar vereceğini tahmin ettiği kişi ve aileleri Anadolu içlerine dolayısıyla Kırşehir’e savaş sonuçlanıncaya kadar kontrol altında tutmak amacıyla sürgüne gönderdiği görülmektedir. Kırşehir’e gönderilen kişi ve ailelerin listesi, almış oldukları ücretlerinin miktarı, yaşları, geldikleri memleketlerinin adları, tablo halinde verilmiştir. Kırşehir’e gönderilen kişi ve ailelerin fertleri, buraya geldikten sonra hastalanmışlardır. Vermiş oldukları dilekçelerinde Kırşehir’in havasıyla ve suyu ile uyum sağlamadıklarını özellikle belirtmişler ve vermiş oldukları dilekçelerine doktor raporunu da eklemişlerdir. Bunun içindir ki Kırşehir dışındaki şehirlere gönderilmelerini talep etmişlerdir. İncelenen belgeler Kırşehir’e sürgüne gönderilen kişi veya aileler neden gönderilmişler sorusuna da cevap vermektedir. Örneğin askerlik sebeplerinden dolayı, zararlı ve sabıkalı kişilerden olmalarından dolayı, bazı fesat ve kindar kimselerin tesirleri neticesinde, sahte para meselesinden dolayı, casusluk, bazı açıklamalar göre Divan-ı Harp kararıyla, devlete hizmet etmiş şahıslardan oldukları halde kanunî soruşturmadan dolayı gibi nedenlerden Kırşehir’e sürgüne gönderilmişlerdir. Kırşehir’e sürgün olarak gönderilen Arap aileler 1918 tarihinde yapılan genel af’tan faydalanarak memleketlerine gitmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: I. Dünya Savaşı, Kırşehir, Sürgün ve Arap aileleri.

ARAB FAMILIES IN EXILE IN KIRŞEHİR BETWEEN 1914–1918

ABSTRACT

In this article, I Ottoman Army during World War II who fought in Arabia, he predicted the region would harm the state or the person he believes damage to the interior of Anatolia and their families because of war before the conclusion of Kirsehir is sent into exile in order to keep under control. Kirsehir sent a list of individuals and families, they had taken the amount of fees, ages, names of countries are they, are given in the table. Kirsehir sent to other members and their families, they are given is sick after coming here to air and water in compliance with the petition of Kırşehir provide their petitions in particular indicate that they are given in the report have now added the doctor. This is why I have requested be sent to cities outside of Kirsehir. Reviewed the documents sent Kirsehir exiled to the question of why people respond to, or families. For example, for reasons of military service, due to their harmful and rogue individuals, some of those effects as a result of malice and vindictive, because the question of fake money, espionage, according to some descriptions of the decision of the Court-Martial, even though they are persons who have served the state for legal reasons such as the investigation Kirsehir been sent into exile. Kirsehir sent to exile in 1918 on the Arab families in the general amnesty 'went to their countries taking advantage of the diagnosis.

Keywords: World War I, Kırşehir, Exile, Arab Families.

¹ 13-14 Ekim 2005 ‘de **II. Kırşehir Araştırmaları Bilgi Şöleni**’nde tebliğ olarak sunulan fakat yayımlanmayan metnin geliştirilmiş şeklidir.

* Yard. Doç. Dr., Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi, elmek: agunduz@ahievran.edu.tr

Giriş

I. Dünya Savaşı başladığı zaman, Osmanlı Devleti tarafsız politika izlemekteydi. Ancak devletin başında bulunan yöneticiler (İttihat ve Terakki) Almanya'nın tarafını tutmaktaydılar. Türk Ordusu Alman usulüne göre eğitilmiş ve Alman etkisi kuvvetli olduğu için savaşı mutlaka Almanya'nın kazanacağı sanılmaktaydı. Bu durumda, Almanya'nın yanında savaşa katılmanın, ileriki aşamalarda birçok kazançlar sağlayacağı düşünülmekteydi. Ayrıca Almanya'nın, Osmanlı Devleti'ne kendisiyle aynı safta savaşa girmesi için baskı yaptığı da bilinmektedir.

İngiliz donanmasının takip ettiği iki Alman zırhlısı Türk sularına girince, İngilizler bunların çıkarılmasını istediler. Buna karşılık Osmanlı Devleti bu gemileri satın aldığını bildirdi. Adlarını da değiştirerek Yavuz ve Midilli adını verdi. Alman denizcilerine fes giydirildi. Bir süre sonra Karadeniz'e çıkan bu gemiler Rus limanlarını bombaladılar. Bunun üzerine savaş kaçınılmaz bir hal aldı. Rusya ve arkasından diğer müttefikleri Osmanlı Devleti'ne karşı savaş ilan ettiler (1914).

Osmanlı Devleti savaşa girdiği andan itibaren birçok cephede savaşmak zorunda kaldı ve Doğu Anadolu, Mısır, Filistin, Irak, Suriye, Çanakkale ve Galiçya cepheleri gibi çeşitli cepheler ortaya çıktı.

Savaşlar sadece iki ordunun cephede savaşması değildir. Savaşlarda topyekûn bir mücadele vardır. Osmanlı Devleti'nin Suriye cephesinde bu şekilde bir mücadeleyi görmekteyiz. Bu bölgede devlet, kendisine zararlı olan veya olabilecek bir takım unsurları kontrol altında tutmak için bunları güvenli bölgeye yani Anadolu'nun içlerine gönderdiğini görüyoruz. Bu güvenli bölgelerden birisi de Kırşehir'dir.

Kırşehir Orta Anadolu'da Kızılırmak ve Delice Çayı'nın kolları arasında² İstanbul-Ankara-Bağdat- Şam ve Mısır merkezlerini birbirine bağlayan eski bir kervan yolunun üzerinde kurulu bulunması gelişme imkânları bulma açısından bu şehre müsait bir mevki temin etmiştir³. Kırşehir Etiler (Hititler) tarafından kurulmuş bir yerleşim merkezidir. Kırşehir merkeze bağlı Dulkadirli köyleri yakınında bulunan Hasöyük'te yapılan kazılarda bu döneme ait eserlerin bulunması, bu şehrin Etiler tarafından kurulduğunu destekleyen kanıtlardır⁴. Kırşehir'e isim olarak Etiler Akuva Saravena (Su şehri), Romalılar ve Yunanlılar Chamanen, Mokissos, Parnassos, Bizanslılar, Justinianopolis, Selçuklular ise Kırşehri, bir ara ise Gülşehri adını vermişlerdir⁵. Cumhuriyet döneminde ise Kırşehir şeklinde değiştirilerek kullanılmaktadır.

Kırşehir tarihte sırasıyla Etiler (M.Ö.1650-2000), Frigyalılar (M.Ö.1200-675), Persler (M.Ö.546-332), Kapadokya Krallığı dönemi (M.Ö.332-M.S. 18), Romalılar (M.S. 18- 395), Bizanslılar (395-1070)⁶, 1071 sonrasında ise bütün Anadolu tarihinde olduğu Türk-İslam devri'nin yaşandığını görmekteyiz. Önce Selçuklular, ardından Osmanlılar ve nihayet Cumhuriyet Türkiye'si dönemini yaşamakta olan Kırşehir, Selçuklular dönemi dinî ve sivil mimarinin çokluğuyla dikkati çekmektedir. Halen ayakta olan Alaeddin Camii, Cacabey Cami-Medresesi, Aşık Paşa Türbesi, Melikgazi Kümbeti, Kırşehir –Ortaköy arasında bulunan Kesikköprü ve Kesikköprü kervansarayı ... vd. gibi.

Kırşehir Anadolu'nun tam ortasında yer aldığından dolayı, bu bölgenin tarih boyunca hiçbir işgale uğramadığı ve uğrayamayacağı coğrafi bir bölge olduğu kadar devlet açısından da değişik amaçlarla bu bölgelere gönderilecek şahısların veya grupların da rahatlıkla kontrol altında

² Cevat Hakkı Tarım; **Tarihte Kırşehri, Gülşehri ve Babailer, Ahiler- Bektaşiler**, İstanbul,1948, s.5.

³ Walter Ruben; "Kırşehir'in Dikkatimizi Çeken Sanat Abideleri" **Belleten**, CLI, S.44,1949, s.603.

⁴ C. H. Tarım; **Kırşehri Tarihi**, Kırşehir Vilayet Matbaası, 1947, s.10-11.

⁵ Cevat Hakkı Tarım; **Tarihte Kırşehri, Gülşehri ve....s.6..**

⁶ Yazar yok; "Kırşehir Madd.", C.VII, s.4.909-4911.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/1 Winter 2011

tutabileceği bir bölgedir. Bu özellik sadece Kırşehir’e ait olmayıp Konya, Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kayseri... vd şehirler de aynı coğrafi özelliklere sahiptir.

Osmanlı Devleti I. Dünya savaşına girdikten sonra savaş esnasında Kudüs, Hayfa, Cebel-i Lübnan, Şam ve Nablus şehirlerinde yaşayan insanlardan bazıları güvenlik amaçlı olarak Kırşehir’e sürgüne göndermiştir. Bu gelenler 1915-1918 yılları arasında Kırşehir’de kalmışlardır. Toplam olarak 143 kişi Kırşehir’de geçici olarak iskan edilmişlerdir.

*Dördüncü ordu muntkasından gelerek Kırşehir’ de meskun müteba’idin Arap aileleri zükür ve inas olmak üzere otuz iki hanede 146 nüfustan ibarettir*⁷.

A- Kırşehir’e Sürgün Gönderilen Arap Ailelerinin Sıkıntıları

Anadolu içlerine yani Kırşehir’e gönderilen Arap ailelerin fertlerinden bazıları burada rahatsız olmuşlar ve Dâhiliye Nezaretine vermiş oldukları dilekçelerinde Kırşehir haricindeki diğer şehirlere gönderilmelerini istediklerini görüyoruz. Örneğin; Cebel-i Lübnan’ın Betrun kazası ahalisinden Kırşehir’de ikamet ettirilen İbrahim Akil Beyin hanımı **kalp ve romatizma** hastalığına yakalanmıştır. Vermiş olduğu dilekçesinde Kırşehir’in havasının soğuk olduğunu belirttiği gibi dilekçesine doktor raporu da eklemiştir. Dilekçesinin sonunda kendilerini havasını daha uygun olduğunu bildiği Adana veya Tarsus’a nakledilerek burada iskân edilmelerini talep etmektedir⁸. Başka bir belgede ise Kırşehir’deki kış şartlarının zor olduğunu, kış için odun-kömür diğer ihtiyaçlarını tedarik etmek için 49 günlük yevmiyeleriyle beraber avans suretiyle beraber birkaç aylık yevmiyenin verilmesini talep etmişlerdir⁹. Aynı şekilde Kırşehir’in “*ab ve havasıyla imtizac*” edemeyip başka şehirlere gönderilen kişiler bulunmaktadır. Örneğin; Nablus eşrafından olan Kasım Abdulhadi 1915 yılının ikinci yarısında Kırşehir’e gönderilmiş buranın iklimi ile uyum sağlayamadığını, 70 yaşında olduğunu ve iklimi daha mutedil bir şehre gönderilmesini istemiş, isteği üzerine Bursa’ya gönderilmiştir¹⁰. Bunun dışında Cebel-i Lübnan’dan gelen İbrahim bin Akka Bursa’ya¹¹, Şamlı Rıza bin Abdi Bursa’ya¹² başka bir belge de ise Cebel-i Lübnanlı olan şahıs bazı ailelerle beraber Kırşehir’e gönderilmiş fakat “*hangi sebeple olduğunu bilmeden*” Mucur’da ikamet ettirilmiştir. Bu şahıs da Mucur’un “*ab ve havasıyla*” uyum sağlayamadığı için hastalanmış ve tedavi için sürekli Kırşehir merkeze gidip-geldiğinden dolayı rahatsızlığını bildirerek Kırşehir merkezde ikamet ettirilmesini istemektedir¹³.

Kırşehir dışında başka bir şehre gitmek isteyenler daha çok Adana, Tarsus, Bursa ve İzmir gibi şehirlere gitmek istemişlerdir. Çünkü geldikleri yerlerin iklimi ile Kırşehir’in yayla iklimi arasında fark bulunduğundan uyum sağlayamadıklarını görmekteyiz. Ayrıca Dâhiliye Nezareti de Kırşehir dışındaki şehirlere gitmek isteyenlere “**İstanbul müstesna ve 4. Ordu muntkasından kabil olduğu kadar uzak yerlere**”¹⁴ gönderilmelerini tasdik ettiğini görüyoruz. Bahsedilen şehirlerin dışında Eskişehir’e, Ankara’ya, Konya’ya ve Kütahya’ya gidenler de olmuştur. Giden bu ailelerin iâşe bedelleri “*Tahsisât-ı Mahsusa*”dan yani örtülü ödenekten ödenmiştir¹⁵. Eskişehir’e giden ailelerden birisi de Cebel-i Lübnan sancağına tabi Metn kazasının eski kaymakamı ve Şahabî-zâdeler ailesinden olan şahsın çocuğu hastalanınca kendilerini Eskişehir’de ikamet ettirilmesini talep etmiştir. Gerekçe olarak da o günkü Kırşehir’de uzman doktor ve gerekli sıhhi

⁷ Cumhuriyet Arşivi; Fon Kodu, 272.00.74, “*Kırşehir’de Meskun Müteba’idin Arap Aileleri Esâmî Havi Defterdir*”, Tarih: 20.3.1918. “146 nüfus yazılı fakat toplam 143 kişi bulunmaktadır”.

⁸ BOA; DH.EUM.4.şb.1334, Dosya no7/vesika 72.

⁹ BOA; DH.EUM.4.şb.1334, Dosya no7/vesika 68.

¹⁰ BOA; DH.EUM.4.şb.1335, Dosya no12/vesika 46.

¹¹ BOA; DH.EUM.4.şb.1335, Dosya no12/vesika 4.

¹² BOA; DH.EUM.4.şb.1335, Dosya no12/vesika 52.

¹³ BOA; DH.EUM.4.şb.1336, Dosya no23/vesika 80.

¹⁴ BOA; DH.EUM.4.şb.1335, Dosya no12/vesika 52.

¹⁵ BOA; DH.EUM.4.şb.1335, Dosya no13/vesika 20.

malzemenin olmadığını belirtmiştir. Eskişehir’de ikamet etme nedeni ise orada “*kudret hamamı*”nın¹⁶ olmasından dolayıdır. Kendisine Eskişehir’e gitmesine izin verilerek Eskişehir’de Şileb’de? Kağıdhan caddesinde 14 numaralı hanede ikamet edebilecektir¹⁷.

Kırşehir’de ikamet ettirilen sadece Arap aileler değildir. Bunların yanı sıra Devlet-i Aliyenin Latin Katolik ruhbanlarından Mişel Fars-ı Fasmus adında şahıs da bulunmaktadır. Dâhiliye nezaretine yazmış olduğu dilekçenin altına Dersaadet’de Papa vekâleti kâtibi Per Paskal yazısının olması bu şahsın sıradan bir insan olmadığını görüyoruz¹⁸. Yine Alman asıllı Fon Vos Veled-i Karl Leopold adındaki şahıs da Kırşehir’de ikamet ettirilmiştir¹⁹. Kırşehir’e gönderilen bazı Arap kökenli kişilerin psikolojik bir takım problemlere düştüğünü görmekteyiz. Örneğin; Suriyeli Cebran Bedran Kırşehir’e gönderildikten sonra kendisinin iklimi daha uygun bir yere naklini istemiş fakat dâhiliye nezaretinden yazılan cevabî yazıda Kırşehir vilayeti iklim ve hava cihetiyle en mutedil bir yer olduğu, adı geçen şahsı nereye gönderirlerse göndersinler bir müddet sonra aynı müracaat ve istirahatda bulunduğu²⁰ belirtilmektedir. Kırşehir’e gönderilen şahısların bazılarının aileleri memleketlerinde kaldığından sıkıntıya düşmüşlerdir. Örneğin; Cebel-i Lübnanlı, Naim El – Huri Kırşehir’de ikamet ettirildikten sonra hanımı, çocukları orada kalmıştır. Bu arada hanımı vefat etmiş, ayrıca kız kardeşi de vefat ettiği için terbiyelerine bakacak kimsesi kalmadığı gibi çocukları da geçinmek için **dilenmeye mecbur** kalmışlardır. Adı geçen şahıs yakın zamanda İzmir’e gideceği için Cebel-i Lübnan’ın Cedidetü’l-Metn kasabasında bulunan Emin el-Huri Ferhat adındaki kardeşiyle beraber çocuklarının da İzmir’e gönderilmesi için Cebel-i Lübnan mutasarrıflığına yazı yazılmasını talep etmektedir²¹. Bu konuya benzer başka bir belge de ise Nabluslu Atif Abdulhadi Efendi kardeşi Musa ve amcasının oğlu Mehmet efendiler Kırşehir’e, amcaları 70 yaşındaki Kasım Efendi Bursa’ya, diğer büyük kardeşi Arif Efendi ise Konya’ya yerleştirilmiştir. Amcaları Kasım efendinin Kırşehir’e nakledilmesini eğer o da olmazsa büyük kardeşinin yaşadığı Konya’ya nakledilmesini istemektedir. Çünkü amcaları diyar-ı gurbette olduğunu, yaşlı olduğunu belirtmişlerdir²². Devamı olan başka bir belgede ise bu şekilde olmazsa Kırşehir’de o günün şartlarında **otel ve lokanta bulunmadığından** ve ayrıca günlük verilen yevmiye ile işçi ve hizmetçi tutma imkânı olamayacağından dolayı merkez vilayet olan Ankara’ya ailenin tümünün nakledilmesini istemişlerdir²³. Bu aile Kırşehir, Bursa ve Konya şehirlerine ayrı ayrı yerleştirilerek parçalanmıştır. Haklı olarak bir araya getirilmesini istemektedirler. Başka bir belge de ise Kırşehir’de ikamet eden Lübnanlı ailelere 4. Kolordu mıntikasından istediğimiz yere naklolunacakları bildirilmişken bundan istifade edemediklerini belirtmişlerdir. Bunlara başlangıçta ailelerinizin ikamet ettiği mahalden 2.000 km uzağa göndermeyeceklerini söyledikleri halde daha uzağa gönderilmişlerdir. Ayrıca Kırşehir’de eşya fiyatları yüksek olduğu gibi yevmiyelerinin de verilmediğini belirterek, kendi eksikliklerini tamamlamak için elbiselerini dahi sattıklarını belirtmişlerdir. Çoluk-çocuklarının tahsillerinin devamı için bu küçük şehirde değil de İzmir, Bursa, Adana ve Konya gibi daha büyük şehre gönderilmelerini ve kendilerinin de ailelerinin bulunacağı bu şehirlerden birine nakledilmelerini talep ettikleri gibi hatta kendilerinin maddi yönden sıkıntıda olduklarını, bundan dolayı yapılacak masrafların hazineden ödenmesini istemektedirler²⁴. Buna benzer bir konu ise şu şekildedir. Cebel-i Lübnanlı tüccar Süleyman Kenan

¹⁶ Kaplıca

¹⁷ BOA; DH.EUM.4.şb.1334, Dosya no 6/vesika 37.

¹⁸ BOA; DH.EUM.4.şb.1337, Dosya no22/vesika 5.

¹⁹ BOA; DH.EUM.4.şb.1336, N.1, Dosya no17/vesika 31.

²⁰ BOA; DH.EUM.4.şb.1336, Dosya no16/vesika 10.

²¹ BOA; DH.EUM.4.şb.1336, Dosya no19/vesika 49.

²² BOA; DH.EUM.4.şb.1335, Dosya no13/vesika 29.

²³ BOA; DH.EUM.4.şb.1335, Dosya no13/vesika 43.

²⁴ BOA; DH.EUM.4.şb.1336, Dosya no17/vesika 54.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/1 Winter 2011

Kırşehir’de ikamet etmektedir. Fakat kendisi daha önce fahiş fiyatla borç almış olduğundan dolayı emlakine el konulmuş, emlakinin kurtarılmasını istediği gibi Kırşehir’de ticaret yapmak istemesine rağmen “Kırşehir’de “**umur-ı ticaret layıkıyla bulunmadığından**” ve beraberinde dört çocuğu olmasından dolayı büyük tüccarların bulunduğu Bursa, Dersaadet veya İzmir gibi büyük vilayetlerden birisinde istihdam edilmesini ve böylece ataletten kurtulacağını belirtmektedir²⁵.

Kırşehir’e gönderilen Arap aileleri ve diğer şahıslar neden sürgüne gönderilmişlerdir? Gönderilme nedenlerini belgelerden takip etmek mümkündür.

Belgelerde “**esbab-ı askeriyeden dolayı**”²⁶, “**eşirra ve sabıkalı gürûhundan olmalarından dolayı**”²⁷, “**bazı erbab-ı fesad ve garazkâr kimselerin tasallutları neticesinde**”²⁸, “**sahte para meselesinden dolayı**”²⁹, “**casusluk**”³⁰, “**bazı ifşadata mebni Divan-ı Harp kararıyla**”³¹, “**devlete hizmet etmiş şahıslardan oldukları halde kanunî tahkikattan dolayı**”³² gibi nedenlerden Kırşehir’e sürgüne gönderilmişlerdir.

Konu ile ilgili birkaç örnek vererek söylenenleri pekiştirmek mümkündür.

1. Cebel-i Lübnan’ın Betrun kazası ahalisinden İbrahim Akil Bey hükümet-i seniyyeye eba en cedd sadık ve ibraz etmiş olduğum hizmet-i mezbure, Harbiye Nezareti-i Celilesince malum ve müseccel olduğu halde her nasılsa çakerleri ailesi ile birlikte sair Cebel-i Lübnanlılar gibi Kırşehir’e tab’iyyed olunduk...³³

2. Bahreyn tüccarından olup Kırşehir’de ikamete memur edilen Mehmet ibn-i Ahmet Yetim adlı şahıs seyahat varakası elde ederek İstanbul’a İngiliz fevkalade komiserliğine giderek kendisinin memleketine iade edilmesini istemiştir³⁴ ki bu şahsın İngilizler ile bağlantısı olduğu anlaşılmaktadır.

3. Seferberliği müteakip Osmanlı tabasına geçmek için müracaat eylediği halde bilahare Amerika sefaretinden maaş almalarından dolayı Suriye vilayetinden Ankara’ya sevk edilen Cezayir ahalisinden Mehmet Atiye bin Abdulgani³⁵.

4. 1336 (1920) tarihinde İstanbul’da Fon Vos veled-i Karl Leopold adındaki Alman asıllı kişinin şüpheli hareketleri bulunmaktadır. Yakalanarak hakkında tahkikat yapılmış ve elde elden bilgilere göre “Beyoğlu’nda Bekar Sokağında 12 numrolu odada Madam Cevad’ın pansiyonunda ikamet ettiği Alman, İngiliz ve Amerikalılarla daimî bir surette münasebette bulunduğu, üzerinde tabiiyetini belirten herhangi bir belgesi olmadığından dolayı kanunî olarak sınır dışı edilememiş, hitam-ı harbe kadar Kırşehir’de gözetim altında bulunmuş, babasının Alman, annesinin ise İngiliz olmasından dolayı “*cihet-i askeriyece*” ailesiyle muhabereye dahi lüzum görülmemiştir³⁶.

5. Kudüs-ı şerif ahalisinden ve Musevi milletinden Benhas bir Harun, Şulem bin Musa, David bin Hayım evrak-ı nakdiye meselesinden dolayı (sahte para meselesi) 4. Ordu komutanlığı tarafından Kırşehir’in Mecidiye (Çiçekdağı) kazasında ikamet ettirilmiştir. Aynı sebeple Banis Halil ve Mehmet Tahir Efendiler de 4. Ordu mıntıkası dışında buldukları anlaşılmaktadır. Halil

²⁵ BOA; DH.EUM.4.şb.1335, Dosya no12/vesika 10.

²⁶ BOA; DH.EUM.4.şb.1335, Dosya no12/vesika 46.

²⁷ BOA; DH.EUM.4.şb.1335, Dosya no 6/vesika 46.

²⁸ BOA; DH.EUM.4.şb.1335, Dosya no 10/vesika 21.

²⁹ BOA; DH.EUM.4.şb.1335, Dosya no13/vesika 49.

³⁰ BOA; DH.EUM.4.şb.1335, Dosya no17/vesika 31.

³¹ BOA; DH.EUM.4.şb.1336, B.19, Dosya no 19/vesika 15.

³² BOA; DH.EUM.4.şb.1334, Dosya no7/vesika 72-19/A.

³³ BOA; DH.EUM.4.şb.1334, Dosya no7/vesika 72.

³⁴ BOA; DH.EUM.4.şb.1337, Dosya no 22/vesika 35.

³⁵ BOA; DH.EUM.4.şb.1335, Dosya no 6/vesika 46.

³⁶ BOA; DH.EUM.ECB, 1336, N.1, Dosya no17/vesika 31.

ve Mehmet daha sonraları Dahiliye Nezareti tarafından serbest bırakıldıkları halde Musevi milletinden olan diğer şahıslara serbest bırakıldıklarına dair belge verilmemiştir. Bunun üzerine vermiş oldukları dilekçede Kanun-ı Esasi'nin 3. maddesi olan Hürriyet, Adalet ve Müsavat gibi üç rükn-ü azizdir ki müsavat rüknüne uyulmasını, emsalleri misüllü 4. Ordu mıntikasının dışındaki yerde serbest bırakılmalarını istemektedirler³⁷.

Anadolu içlerine dolayısıyla Kırşehir'e sürgün olarak gönderilen Arap aileler 1918 tarihinde "afv-ı umumî"den³⁸ istifade ederek memleketlerine gitmişlerdir. Konya çıkışlı bir belgede ise "4. Ordu komutanlığının emriyle önce buraya tab'iyyed edilmiş olan şahıslardan ahiren avdetlerine müsaade buyrulanların müracaatıyla "mesarif-i seferiye" talep etmişlerdir³⁹. Bu isteğe verilen cevapta ise "Divan-ı Harp mahkûmlarından gayri şahısların memleketlerine avdeti serbest olup iadeleri için müracaat edenlere vaziyet-i içtimaiye ve efrad-ı aileleriyle ve ihtiyarinine mesarif-i hakikiyeye göre mesarif-i zaruriyeleri komisyonca takdir ve ita olunacaktır⁴⁰.

Kırşehir'de geçici olarak iskan edilen aileler ve 1918 tarihindeki af'tan faydalanarak gidecekleri yerler hakkındaki bilgiler aşağıdaki tabloda daha net bir şekilde belirtilmiştir.

TABLO ⁴¹

(Kırşehir'de aldıkları yevmiye miktarları, gönderilen ailelerin-şahısların adı, yaşı, memleketleri, gideceği yer)

Esami Numarası	Yevmiye Mütalaatı	Sini (yaş)	Memleketi	İsmi	Adresiyle gideceği yer	Sıra numarası
1	20	62	Kudüs-1 Şerif	Anton Celal Efendi	Konya	1
-	13	28	Kudüs-1 Şerif	Mahdum-u İlyas	Konya	2
-	12	22	Kudüs-1 Şerif	Diğeri Faris	Konya	3
-	10	15	Kudüs-1 Şerif	Diğeri Yusuf	Konya	4
-	20	50	Kudüs-1 Şerif	Zevcesi Hanife	Konya	5
-	15	23	Kudüs-1 Şerif	Kerimesi Cemile	Konya	6
-	10	17	Kudüs-1 Şerif	Diğeri Sariye	Konya	7

Yevmiye toplamı: 100

³⁷ BOA; DHEUM.4.şb.1335, Dosya no13/vesika 49.

³⁸ Cumhuriyet Arşivi; Fon Kodu:272.12.37, 23.9/3.

³⁹ Cumhuriyet Arşivi; Fon Kodu:272.12.37, 23.9/8.

⁴⁰ Cumhuriyet Arşivi; Fon Kodu:272.12.37, 23.9/7.

⁴¹ Cumhuriyet Arşivi; Fon Kodu, 272.00.74, "Kırşehir'de Meskun Müteba'idin Arap Aileleri Esâmi Havi Defterdir", Tarih: 20.3.1918.

2	20	20	Hayfa	Necip Katkaş? bin İbrahim	İzmir	8
5-	20	35	Hayfa	Hasan Hüseyin Sahvan?	İzmir	9
-	5	8	Hayfa	Oğlu Edvar	İzmir	10
-	20	32	Hayfa	Zevcesi Hano	İzmir	11
-	15	21	Hayfa	Amucazadesi İlyas bin Zırk	İzmir	12
-	10	3	Hayfa	Kerimesi Liza	İzmir	13
-	5	1	Hayfa	Mahdumu Kemal	İzmir	14

Yevmiye toplamı: 75

7	20	60	Hayfa	Halil Hayrullah bin Zırk	İzmir	15
-	15	17	Hayfa	Oğlu Veli?	İzmir	-
-	10	13	Hayfa	Diğeri Zırk	İzmir	17
-	20	53	Hayfa	Diğeri Haylone	İzmir	18
-	20	29	Hayfa	Kerimesi Hüsniye	İzmir	19

Yevmiye toplamı: 85

Esami Numarası	Yevmiye Mütalaatı	Sini (yaş)	Memleketi	İsmi	Adresiyile Gideceği yer	Sıra numarası
9	20	63	Hayfa	İskender Mansur bin İbrahim Efendi	İzmir	20
-	15	16	Hayfa	Mahdumu İbrahim	İzmir	21
-	10	30	Hayfa	Mahdumu Fevâd	İzmir	22
-	20	20	Hayfa	Zevçesi Fırûn?	İzmir	23

Yevmiye toplamı: 65

11	20	46	Cebel-i Lübnan	Mir Faik Şahab bin Said	İzmir	24
-	13	5	Cebel-i Lübnan	Mahdumu Abdülkadir	İzmir	25
-	12	3	Cebel-i Lübnan	Diğeri Abdülaziz	İzmir	26
-	20	13	Cebel-i Lübnan	Kerimesi Mıñ?	İzmir	27
-	20	40	Cebel-i Lübnan	Zevcesi Mari	İzmir	28
-	5	14	Cebel-i Lübnan	Hizmetçisi Bermare	İzmir	29

Turkish Studies

-	5	26	Cebel-i Lübnan	Diğeri Handan?	İzmir	30
-	5	15	Cebel-i Lübnan	Diğeri Feride	İzmir	31*

Yevmiye toplamı: 100

15	20	52	Cebel-i Lübnan	Şakir Efendi Semsemun	İzmir	22
-	20	33	Cebel-i Lübnan	Hemşiresi Sivri?	İzmir	23

Yevmiye toplamı:40

13	20	53	Cebel-i Lübnan	İbrahim beg ve Akil bin Halil	İzmir	24
-	12	16	Cebel-i Lübnan	Mahdumu Akil	İzmir	25
-	10	13	Cebel-i Lübnan	Diğeri Nail	İzmir	26
-	-	7	Cebel-i Lübnan	Diğeri Kevil	İzmir	27
	20	41	Cebel-i Lübnan	Zevcesi Elmas	İzmir	28
-	20	22	Cebel-i Lübnan	Kerimesi Hâdad	İzmir	29
-	18	20	Cebel-i Lübnan	Diğeri Mari	İzmir	30
-	15	17	Cebel-i Lübnan	Diğeri Münteha	İzmir	31
	5	18	Cebel-i Lübnan	Hizmetçisi Düriye	İzmir	32
-	5	5	Cebel-i Lübnan	Diğeri Kerimesi Selun	İzmir	33
-	5	17	Cebel-i Lübnan	Hizmetçisi Bercul	İzmir	34

Yevmiye toplamı: 130 (Belgede 125 yazılıdır)

Esami Numarası	Yevmiye Mütalaatı	Sini (yaşı)	Memleketi	İsmi	Adresiyile Gideceği yer	Sıra numarası
17	20	53	Cebel-i Lübnan	Süleyman Beg Kenan Beg	İzmir	35
-	20	20	Cebel-i Lübnan	Mahdumu Marun	İzmir	36

* Belgenin orijinalinde 31'den itibaren 41'den başlanmıştır.

			Lübnan			
-	10	18	Cebel-i Lübnan	Diğeri Sami	İzmir	37
-	10	14	Cebel-i Lübnan	Diğeri Yusuf	İzmir	38
-	5	11	Cebel-i Lübnan	Diğeri Yunus	İzmir	39
-	20	52	Cebel-i Lübnan	Zevcesi Habube	İzmir	40
-	15	13	Cebel-i Lübnan	Kerimesi Lemiya	İzmir	41
-	5	15	Cebel-i Lübnan	Hizmetçisi Kefe?	İzmir	42
-	5	2	Cebel-i Lübnan	Diğeri Levsiye	İzmir	43

Yevmiye toplamı: 110

19	20	54	Cebel-i Lübnan	Murcu Efendi Bane	İzmir	44
-	10	20	Cebel-i Lübnan	Mahdumu Feyzullah Efendi	İzmir	45
-	9	18	Cebel-i Lübnan	Diğeri Nail	İzmir	46
-	5	15	Cebel-i Lübnan	Diğeri Anton Baze	İzmir	47
-	20	45	Cebel-i Lübnan	Zevcesi Aliya	İzmir	48
-	10	21	Cebel-i Lübnan	Kerimesi Derdübaz	İzmir	49
-	6	19	Cebel-i Lübnan	Diğer Kerimesi Fendi Baz	İzmir	50
-	10	16	Cebel-i Lübnan	Diğer Kerimesi Elif Baz	İzmir	51
-	5	18	Cebel-i Lübnan	Hizmetçisi Sofya	İzmir	52
-	5	9	Cebel-i Lübnan	Diğer Mahdumu Hanâ	İzmir	53

Yevmiye toplamı: 100

21	20	43	Cebel-i Lübnan	Kudüs-ı Şerif	İzmir	54
----	----	----	----------------	---------------	-------	----

Yevmiye toplamı: 20

Esami Numarası	Yevmiye Mütalaatı	Sini (Yaşı)	Memleketi	İsmi	Adresiyile Gideceği yer	Sıra numarası
----------------	-------------------	-------------	-----------	------	-------------------------	---------------

Turkish Studies

23	20	54	Cebel-i Lübnan	Temir Efendi Şemun	İzmir	55
-	15	17	Cebel-i Lübnan	Mahdumu Yusuf Efendi	İzmir	56
-	12	16	Cebel-i Lübnan	Diğer Kemal Efendi	İzmir	57
-	7	14	Cebel-i Lübnan	Diğeri Fevat Efendi	İzmir	58
-	6	3	Cebel-i Lübnan	Diğeri Şarlar Efendi	İzmir	59
-	5	12	Cebel-i Lübnan	Diğeri Halil	İzmir	60
-	20	43	Cebel-i Lübnan	Zevcesi Anton?	İzmir	61
-	5	29	Cebel-i Lübnan	Hizmetçi başısı	İzmir	62

Yevmiye toplamı: 90

25	20	46	Cebel-i Lübnan	Numan..Aric bin Selahaddin	İzmir	63
-	20	34	Cebel-i Lübnan	Zevcesi Meliya	İzmir	64
-	20	10	Cebel-i Lübnan	Kerimesi Liza	İzmir	65
-	15	9	Cebel-i Lübnan	Diğeri Şefika	İzmir	66
	5	17	Cebel-i Lübnan	Hizmetçi Mürtebe	İzmir	67

Yevmiye toplamı: 80

27	20	44	Cebel-i Lübnan	Mişel bin Efnadiyos	İzmir	68
----	----	----	----------------	---------------------	-------	----

Yevmiye toplamı: 20

29	20	62	Cebel-i Lübnan	Sadullah Beg Matus?	İzmir	69
-	20	58	Cebel-i Lübnan	Zevcesi Zahide	İzmir	70
-	20	27	Cebel-i Lübnan	Kerimesi Mehibe	İzmir	71
-	5	23	Cebel-i Lübnan	Hizmetçisi Karsiyeye	İzmir	72

Yevmiye toplamı: 65

31	20	24	Cebel-i Lübnan	Şeyh Vedii Halid Bin Hüseyin	İzmir	73
----	----	----	----------------	------------------------------	-------	----

Yevmiye toplamı: 20

Turkish Studies

33	15	53	Cebel-i Lübnan	Mansur Efendi Halil	İzmir	74
-	5	16	Cebel-i Lübnan	Mahdumu Yusuf	İzmir	75
-	5	6	Cebel-i Lübnan	Diğeri Elbitan?	İzmir	76
-	20	46	Cebel-i Lübnan	Zevcesi Sofya	İzmir	77
-	10	18	Cebel-i Lübnan	Kerimesi Mari	İzmir	78

Yevmiye toplamı: 55

Esami Numarası	Yevmiye Mütalaatı	Sini (Yaşı)	Memleketi	İsmi	Adresiyle Gideceği yer	Sıra numarası
35	20	65	Cebel-i Lübnan	Har Hüseyin? Beg Sayf?	İzmir	79
-	15	32	Cebel-i Lübnan	Mahdumu Hazi	İzmir	80
-	15	29	Cebel-i Lübnan	Diğeri Kamil	İzmir	81
-	10	10	Cebel-i Lübnan	Diğeri Yakub?	İzmir	82
-	5	2	Cebel-i Lübnan	Diğeri Muriş	İzmir	83
-	20	46	Cebel-i Lübnan	Zevcesi Avzeni?	İzmir	84
-	15	19	Cebel-i Lübnan	Kerimesi Adış	İzmir	85
-	5	-	Cebel-i Lübnan	Hizmetçisi Ruzbas	İzmir	86
-	5	22	Cebel-i Lübnan	Diğeri Saliye	İzmir	87

Yevmiye toplamı: 150

39	20	50	Cebel-i Lübnan	İskender Efendi Münip	İzmir	88
----	----	----	----------------	-----------------------	-------	----

Yevmiye toplamı: 20

41	20	52	Cebel-i Lübnan	Yusuf Efendi Naim-i Elbistani	İzmir	89
-	10	10	Cebel-i Lübnan	Mahdumu Emir?	İzmir	90
-	-	40	Cebel-i Lübnan	Zevcesi Sofiya	İzmir	91

Turkish Studies

-	15	21	Cebel-i Lübnan	Kerimesi Leyla	İzmir	92
-	8	11	Cebel-i Lübnan	Diğeri Kadire	İzmir	93
-	5	7	Cebel-i Lübnan	Diğeri Selma	İzmir	94
-	5	4	Cebel-i Lübnan	Diğeri Dardar	İzmir	95

Yevmiye toplamı: 63 (Belgede 85 Yazılıdır)

42	20	56	Cebel-i Lübnan	Necib Şerif	İzmir	96
-	20	20	Cebel-i Lübnan	Zevcesi Adile	İzmir	97

Yevmiye toplamı: 40

45	20	53	Cebel-i Lübnan	İlyas.....	İzmir	98
-	20	46	Cebel-i Lübnan	Zevcesi Hava	İzmir	99

Yevmiye toplamı: 40

Esami numarası	Yevmiye Mütalaatı	Sini (Yaşı)	Memleketi	İsmi	Adresiyle gideceği yer	Sıra no
48	20	59	Cebel-i Lübnan	Selim Efendi Baz Bin Yetim Baz	İzmir	100
-	20	29	Cebel-i Lübnan	Mahdumu Yusuf	İzmir	101
-	15	26	Cebel-i Lübnan	Mahdumu Reşid	İzmir	102
-	8	14	Cebel-i Lübnan	Diğeri Rüstem Baz	İzmir	103
-	7	11	Cebel-i Lübnan	Diğeri Abdüllatif Baz	İzmir	104
-	20	29	Cebel-i Lübnan	Zevcesi Emine	İzmir	105
-	10	15	Cebel-i Lübnan	Kerimesi Esmâ Naz	İzmir	106
-	5	5	Cebel-i Lübnan	Levsiye	İzmir	107
-	5	20	Cebel-i Lübnan	Hizmetçi Hüsna	İzmir	108
-	5	7	Cebel-i Lübnan	Diğeri Betra baz	İzmir	109

Yevmiye toplamı: 110

Turkish Studies

12	20	45	Nablus	Çırak Efendi Pedra	İzmir	110
----	----	----	--------	--------------------	-------	-----

Yevmiye toplamı: 20

55	20	52	Şam	Monla Bedri Mehmet	İzmir	111
-	15	13	Şam	Mahdumu Mehmet	İzmir	112
-	7	12	Şam	Mahdumu Alaeddin	İzmir	113
-	6	4	Şam	Diğeri.....	İzmir	114
-	6	19	Şam	Kerimesi Hediye	İzmir	115
-	6	7	Şam	Kerimesi Fatma	İzmir	116

Yevmiye toplamı: 60

57	20	40	Şam	İlyas Muharrem	İzmir	117
-	20	25	Şam	Zevcesi Çari	İzmir	118
-	5	7	Şam	Mahdumu Fürse?	İzmir	119
-	5	9	Şam	Kerimesi Nuber	İzmir	120
-	5	3	Şam	Diğeri Elmas	İzmir	121

Yevmiye toplamı: 55

Esami numarası	Yevmiye Mütalaatı	Sini (Yaşı)	Memleketi	İsmi	Adresiyle gideceği yer	Sıra no
59	20	25	Şam	Vedi Huri	İzmir	122

Yevmiye toplamı: 20

61	20	45	Nablus	Mehmet Efendi bin Abdülhadi	İzmir	123
----	----	----	--------	-----------------------------	-------	-----

Yevmiye toplamı: 20

63	20	55	Cebel-i Lübnan	Şahin El Hazan	İzmir	124
----	----	----	----------------	----------------	-------	-----

Yevmiye toplamı: 20

65	20	55	Şam	Süleyman Sarı Nebi Efendi	İzmir	125
-	15	25	Şam	Mahdumu Mehmet Sahi Efendi	İzmir	126
-	20	40	Şam	Zevcesi Fatma Hanım	İzmir	127
-	10	14	Şam	Kerimesi Sart Hanım	İzmir	128
-	5	11	Şam	Kerimesi Sacile Hanım	İzmir	129
-	5	23	Şam	Hizmetçisi Fatma	İzmir	130

Yevmiye toplamı:75

67	20	20	Suriye	Ali bin Abdülhalim	İzmir	131
----	----	----	--------	--------------------	-------	-----

Yevmiye toplamı: 20

	20	47	Cebel-i Lübnan	Metriyyülasli ? Efendi	İzmir	132
-	20	45	Cebel-i Lübnan	Naim el Huri	İzmir	133
-	20	45	Cebel-i Lübnan	İlyas Rişar	İzmir	134
-	20	23	Cebel-i Lübnan	Anton e’ş-şeta	İzmir	135

Yevmiye toplamı: 80

Turkish Studies

Yukarıda verilen tabloya göre Kudüs'ten gelenler 7 kişi, 3 bayan - 4 erkek, yaşları 13 ile 62 arasında, Hayfa'dan gelenler 16 kişi, 12'si erkek, 4'ü bayan, yaşları 1 ile 63 yaş arası, Cebel-i Lübnan'dan gelenler 100 kişi, 52'si erkek, 48'i bayan yaşları 2 ile 62 arasında, Suriye'den gelenler 1 erkek, Nablus'tan gelenler, 2 erkek yaşları 45, Şam şehrinden gelenler ise 17 kişi olup 8 erkek- 9 bayandan oluşmaktadır, 3 ile 55 yaş arasındadırlar. Devlet bu insanları Kırşehir'e zorunlu ikamete tabi tutmak amacıyla gönderdiği vakit bunların günlük ihtiyaçları için yaşlarına göre günlük belli bir yevmiye ücret de belirlemiştir ki bu ücret 5 ile 20 para arasında değişmektedir. Sürgünlerin büyük çoğunluğu Cebel-i Lübnan'dan gelmişlerdir. Toplamda 143 kişiden meydana gelmektedirler.

B- Sonuç

Osmanlı Devleti I.Dünya Savaşı yılları arasında sadece cephelerde mücadele etmemiş, cephe gerisinde de mücadele etmiştir. Anadolu, devlet açısından kendisine zararlı olabilecek unsurları kontrol altında tutabilecek güvenli bir bölge olarak karşımıza çıkmaktadır. Devlet açısından güvenli yörelerden biri de Kırşehir'dir. 4. Ordu mıntıkası dahilinde bulunan yerlerde yaşayan şahısların bazılarını, devlet kendi güvenliği açısından mahzurlu görerek tab'iyyed yani ülke içerisinde yer değiştirerek Anadolu'da Kırşehir'de zorunlu ikamete tabi tutmuştur. Bu şekilde Anadolu'ya gönderilen Arap aileleri başıboş bırakılmamış, bunların nafakalarını sağlayabil- meleri için de günlük belirli miktarlarda ücret verdiğini görmekteyiz. Ülke içerisinde yapılan yer değişikliği daha önce yapılmış veya yapılacak sürgün ve tehçir hareketlerinde dar anlamda örnek alındığı veya teşkil ettiği söylenebilir. Örneğin; Balkan Savaşları'na kadar Trakya'da yaşayan Rumların savaş sonrasında Yunanistan'a göç ettirilmesi veya 1915 Ermeni tehçiri gibi.

Kırşehir'e kontrol altında tutmak amacıyla gönderilen aileler H. 1331-1334 (M. 1915-1918) yılları arasında ortalama üç yıl büyük çoğunluğu Kırşehir merkezde, bir iki kişi de Kırşehir'in ilçeleri olan Mucur ve Çiçekdağı'nda ikamet ettirilmiştir.

Kırşehir'e gönderilen Arap ailelerinin geliş yerlerine baktığımızda Kudüs-ı Şerif, Hayfa, Cebel-i Lübnan, Nablus ve Şam gibi yerlerden gelmişlerdir. Bu gelenler otuz iki aile olarak gelmişler ve toplam olarak 146 kişilik bir nüfusları olduğu yazılmış olmakla birlikte tabloda verilen bütün aileleri tek tek saydığımızda 143 kişilik nüfus olduğu görülmektedir.

Bu gelen Arap ailelerden sadece Kudüs-ı Şerif'ten gelen 7 kişilik bir aile 1918 tarihinde Kırşehir'den Konya'ya gitmiş geri kalan aileler çoluk çocuklarıyla İzmir'e gitmişlerdir.

Kırşehir'e gönderilen Arap ailelerinden veya Arap asıllı şahıslardan Kırşehir'e yerleşenler var mıdır? Belgelerde konu ile ilgili bir bilgi bulamamış durumdayız. Belgelerden Kırşehir'in ikliminin soğuk olduğu anlaşıldığı gibi, dönemin şartlarında lokanta, otel gibi benzeri bir binanın olmadığı da görülmektedir. Ayrıca ticaret yapılabilen bir yer de değildir. Kırşehir'in o günkü tarihlerde küçük bir Anadolu kasabası niteliğinde olduğunu söylemek mümkündür.

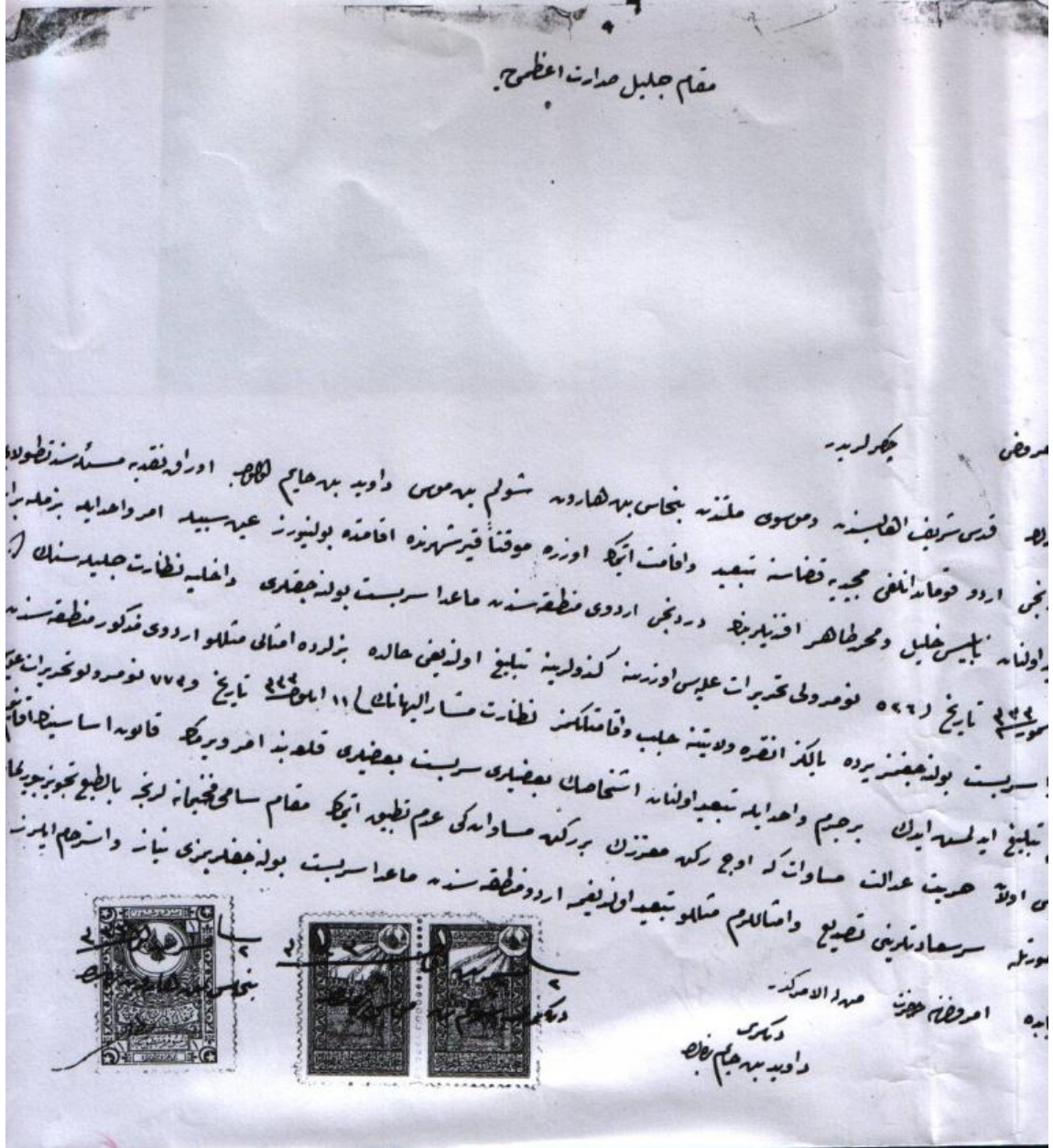
KAYNAKÇA

- 1- BOA; DH.EUM.4.şb.1334, Dosya no6/vesika 37.
- 2- BOA; DH.EUM.4.şb.1334, Dosya no7/vesika 68.
- 3- BOA; DH.EUM.4.şb.1334, Dosya no7/vesika 72.
- 4- BOA; DH.EUM.4.şb.1334, Dosya no7/vesika 72-19/A.
- 5- BOA; DH.EUM.4.şb.1335, Dosya no 10/vesika 21.
- 6- BOA; DH.EUM.4.şb.1335, Dosya no 6/vesika 46.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/1 Winter 2011

- 7- **BOA; DH.EUM.4.şb.1335**, Dosya no12/vesika 10.
- 8- **BOA; DH.EUM.4.şb.1335**, Dosya no12/vesika 4.
- 9- **BOA; DH.EUM.4.şb.1335**, Dosya no12/vesika 46.
- 10- **BOA; DH.EUM.4.şb.1335**, Dosya no12/vesika 52.
- 11- **BOA; DH.EUM.4.şb.1335**, Dosya no13/vesika 20.
- 12- **BOA; DH.EUM.4.şb.1335**, Dosya no13/vesika 29.
- 13- **BOA; DH.EUM.4.şb.1335**, Dosya no13/vesika 43.
- 14- **BOA; DH.EUM.4.şb.1335**, Dosya no13/vesika 49.
- 15- **BOA; DH.EUM.4.şb.1335**, Dosya no17/vesika 31.
- 16- **BOA; DH.EUM.4.şb.1336**, B.19, Dosya no 19/vesika 15.
- 17- **BOA; DH.EUM.4.şb.1336**, R.9, Dosya no16/vesika 10.
- 18- **BOA; DH.EUM.4.şb.1336**, Dosya no17/vesika 54.
- 19- **BOA; DH.EUM.4.şb.1336**, Dosya no19/vesika 49.
- 20- **BOA; DH.EUM.4.şb.1336**, Dosya no23/vesika 80.
- 21- **BOA; DH.EUM.4.şb.1336**, N.1, Dosya no17/vesika 31.
- 22- **BOA; DH.EUM.4.şb.1337**, Dosya no 22/vesika 35.
- 23- **BOA; DH.EUM.4.şb.1337**, Dosya no22/vesika 5.
- 24- **BOA; DH.EUM.ECB**, 1336, N.1, Dosya no17/vesika 31.
- 25- **Cumhuriyet Arşivi**: Fon Kodu:272.12.37, 23.9/3.
- 26- **Cumhuriyet Arşivi**: Fon Kodu:272.12.37, 23.9/7.
- 27- **Cumhuriyet Arşivi**: Fon Kodu:272.12.37, 23.9/8.
- 28- **Cumhuriyet Arşivi**; Fon Kodu, 272.00.74, Tarih:20.3.1918.
- 29- TARIM, Cevat Hakkı; **Kırşehir Tarihi**, Kırşehir Vilayet Matbaası, 1947, s.10-11.
- 30- TARIM, Cevat Hakkı; **Tarihte Kırşehri, Gülşehri ve Babailer, Ahiler- Bektaşiler**, İstanbul,1948.
- 31- Ruben, Walter ; “Kırşehir’in Dikkatimizi Çeken Sanat Abideleri” **Bellekten**, CLI, S.44, 1949, s.603.
- 32- Yazar yok; “Kırşehir Madd.”, **Yurt Ansiklopedisi** C.VII, s.4.909-4.911.

BOA; DHEUM.4.şb. 11352.15. Dosya no13/Vesika no 49

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/1 Winter 2011